

RINGVIRKNINGSANALYSE AV HAVBRUKSNÆRINGEN

HØY PRODUKTIVITET OG GOD VEKST, MEN HAR HAVBRUKSNÆRINGEN NOK KRAFT TIL Å FORTSETTE VEKSTEN?

Forord

På oppdrag for GATH har Menon Economics beregnet nasjonale og regionale ringvirkninger av havbruksnæringen.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi takker GATH for et spennende oppdrag. Vi takker også alle intervjuobjekter for gode innspill underveis i prosessen. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

September 2022

Sveinung Fjose
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	3
Havbruksnæringen har et stort økonomisk avtrykk i Møre og Romsdal	3
Norge vokser saktere og må ta føring om etterslepet skal hentes inn igjen	4
Vi ser ikke ut til å være i rute for å nå politiske mål om vekst	6
1 HAVBRUKSNÆRINGEN SAMMENLIGNET MED ØVRIG NORSK NÆRINGS LIV	9
1.1 Næringens vekst og utvikling i senere år	9
1.1.1 Møre og Romsdal dominerende innen leverandørindustrien	10
1.1.2 Sysselsettingen går markant opp	11
1.1.3 Kraftig investeringsøkning	12
1.1.4 Leverandørnæringene	12
1.2 Næringen i forhold til andre norske næringer	14
1.3 Fremtidens behov for oppdrettsfisk	16
2 RINGVIRKNINGSANALYSE AV HAVBRUKSNÆRINGEN I MØRE OG ROMSDAL	18
2.1 Forutsetninger for beregningene	18
2.2 Ringvirkninger av havbruksnæringen	18
2.2.1 Nasjonale virkninger	19
2.2.2 Ringvirkninger i Møre og Romsdal	21
2.3 Næringens relative betydning mot andre næringer i Møre og Romsdal	21
3 ER VI I RUTE FOR Å NÅ POLITISKE MÅLSETNINGER, OG HVORDAN KAN MAN REALISERE VEKSTAMBISJONENE?	26
3.1 Prisdrevet vekst – ikke volumdrevet	26
3.1.1 Politiske mål om vekst vises ikke i de siste års utvikling	27
3.2 Lakseoppdrett	30
3.2.1 Trafikklysvækst	30
3.2.2 Særtillatelser	31
3.2.3 Miljøtillatelser	32
3.2.4 Landbasert oppdrett	33
3.2.5 Havbruk til havs	35
3.3 Annen akvakultur	36
3.3.1 Andre fiskearter	36
3.3.2 Alger	39
3.4 Sammenligning med vekstmål	42
3.5 Oppsummering – hva skal til for å lykkes?	42
4 INTERNASJONAL SAMMENLIGNING OG FALLGRUVER	44
4.1 Betydningen av oppdrettsklyngen	46
4.2 Leverandører til akvakultur	48
5 REFERANSELISTE	50
VEDLEGG 1: BEREGNING AV VERDISKAPING I ULIKE SCENARIER	51
VEDLEGG 2: RINGVIRKNINGER AV HAVBRUKSNÆRINGEN	55
HAVBRUKSNÆRINGEN og havbruksnæringen i Møre og Romsdal	55
5.1 HAVBRUKSNÆRINGENS ringvirkninger i Møre og Romsdal	56

Sammendrag

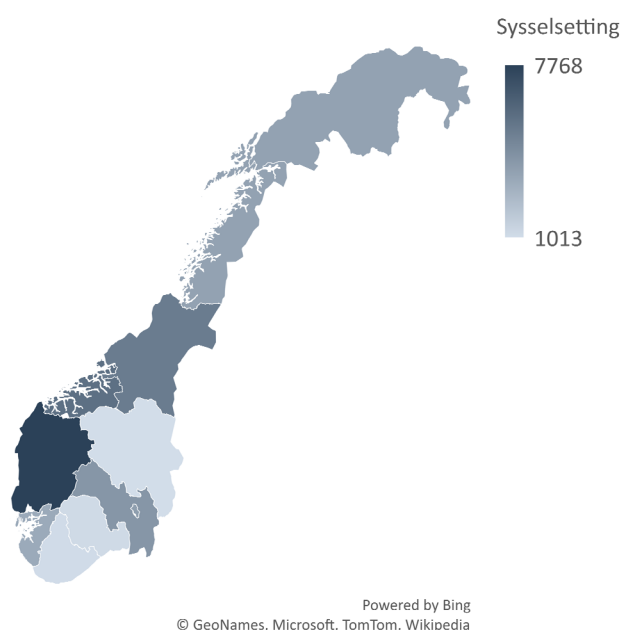
Knapt noen næringer har vokst raskere enn havbruksnæringen¹ de siste 10 årene. Målt i verdi eksporterte næringen om lag fire ganger så mye første halvår 2022 som hva den gjorde for ti år siden. Havbruksnæringen vil i 2022 trolig eksportere for mer enn 100 milliarder kroner, og vesentlig opp fra rekordåret 2021.

Havbruksnæringen har et stort økonomisk avtrykk

Menon har på oppdrag fra GATH utarbeidet en ringvirkningsanalyse av havbruksnæringen. Vi finner at næringens aktivitet (både primærproduksjon, leverandøraktivitet og salgsvirksomhet) legger grunnlaget for 40 000 arbeidsplasser i 2021. Figur 0-2 viser hvordan sysselsettingseffektene fordeler seg nasjonalt.

Figur 0-1 Samlede sysselsettingseffekter fra havbruksnæringen (inkl. ringvirkninger) fordelt på fylker. Estimert for 2021 basert på 2020-tallene². Kilde: Menon Economics

Fylke	Samlede sysselsettingseffekter
Vestland	7 750
Møre og Romsdal	5 750
Trøndelag	5 200
Viken	4 050
Oslo	3 700
Nordland	3 550
Troms og Finnmark	3 550
Rogaland	3 200
Vestfold og Telemark	1 151
Agder	1 100
Innlandet	1 000

¹ Begrepene «havbruk», «oppdrett» og «akvakultur» brukes ofte om hverandre når man omtaler næringen som oppdretter laks og regnbueørret. Selv om det er nyanseforskjeller mellom begrepene som det av og til kan være viktig å skille mellom, for eksempel om man snakker om forskjeller mellom sjø- og landbasert akvakultur, velger vi i det videre å benytte begrepet havbruksnæringen.

² Vi gjør oppmerksom på at dette tallet er et estimat med bakgrunn i 2020-beregningene. Beregninger for 2021 kan fremdeles ikke gjøres ettersom alle selskapene enda ikke har publisert regnskap. Når alle selskap har publisert regnskaper, utarbeider Menon en ringvirkningsanalyse for FHF for sjømatnæringen som helhet. Tallene for 2020 er estimert til 2020-nivå ved å justere for den produksjonsøkning i opprett som har forekommet i løpet av året. Samtidig er sysselsettingstallene justert ned som følge av produktivitetsvekst. Produktivitetsvekst er den vekst i effektivitet som arbeidskraft og utstyr får ettersom førstnevnte stadig blir bedre i jobben, og fordi de kan bruke stadig bedre utstyr, som altså er sistnevnte. Å beregne produktivitetsvekst for oppdrett er samtidig svært vanskelig, ettersom den reelt sett har gått ned de siste år. Årsaken til dette er imidlertid betydelig utfordringer med rømming og sykdom. Hvorvidt dette vil være tilfellet også i 2021 er usikkert. Sysselsettingstallene for 2021 må derfor tolkes med forsiktighet inntil endelige tall for næringen publiseres senhøsten 2022.